

2018-12-10

Projektets namn: **Scandinavian Heartland – Business Improvement**

Ärende- id: 20200004

Tilsagnsnr: 2015-015

Projekttid: 2015-05-01 – 2018-10-31

SLUTRAPPORT

Innhold

Sammendrag.....	3
Summary.....	5
1 Bakgrunn.....	7
2 Resultat, måluppfyllelse og forventede effekter.....	8
2.1 Resultat.....	8
2.1.1 Mass Customization.....	8
2.1.2 Knowledge Transfer Partnership (KTP).....	10
2.1.3 Business Improvement District (BID).....	11
2.1.4 Flerkulturell verdiskapning.....	14
2.1.5 Tidig dialog i opphandling.....	16
2.1.6 Next Generation - Kommunikasjon.....	17
2.2 Resultater, oppsummering.....	19
2.3 Måluppfyllelse.....	22
2.4 Effekter.....	24
3 Prosjektorganisasjon.....	26
4 Indikatorer.....	28
5 Grenseoverskridende merverdi.....	30
6 Horisontale kriterier.....	33
6.1 Miljø og hållbarhet.....	33
6.2 Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	34
6.3 Etnisk mångfald og integration.....	34
7 Informasjon og kommunikasjon.....	35
8 Forankring av prosjektets resultat og effekter.....	37
9 Aktiviteter og økonomi.....	40
10 Forslag og ideer.....	40
11 Signaturer.....	41

Sammendrag

Scandinavian Heartland är ett samarbete mellan Fjellregionen i Norge och kommunerna i norra Dalarna i Sverige för att öka sysselsättningen och inflyttning i projektregionen. Samarbetet har inletts 2007 och sedan dess har flera projekt genomförts för att föra regionens aktörer närmare varandra och skapa utveckling tillsammans.

Målet for prosjektet «Scandinavian Heartland - Business Improvement» har vært å bidra til utvikling gjennom å styrke foretakenes konkurransekraft på det internasjonale markedet, skape grense-regionale samarbeidsformer mellom næringsliv og offentlig sektor som stimulerer næringsutvikling og utvikle flyktningers og livstils-migranternes potensial for å øke verdiskapningen.

Detta försökte projektet åstadkomma genom att introducera fem nya metoder i projektregionen. Dels genom att hämta befintliga metoder från andra sidan gränsen och dels genom att utveckla ett antal nya metoder tillsammans. Prosjektet har involvert 39 företag, 19 organisationer och 11 kommuner. 22 demonstrations- och testprojekt har genomförts för att utveckla följande metoder:

- Partnerskap för kunskapsöverföring (Metod: Competence Transfer Partnership - utvecklat i Sverige)
- Skräddarsydd massproduktion (Metod: Mass customization - utvecklat i Norge)
- Business Improvement District (BID - gemensam utveckling med inspiration från Skottland)
- Flerkulturell verdiskapning (Metode: Ungt entreprenørskap i språkopplæringen – fra både Norge og Sverige)
- Tidig dialog i upphandling (Program för Leverantörsutvikling - utvecklat i Norge)
- Next Generation - kunskaps-spridning, kommunikation och metodutbyte

Gjennom å utveksle metoder over grensen og tilføre elementer fra begge sider, har vi utnyttet grenseregionens samlede ressurser og skapt nye institusjonelle samarbeid:

Projektet har introduserat konceptet "Mass customization" i Sverige och ett Mass Customization Cluster (formell industriklynge) har skapats i Fjellregionen. Ett gott samarbete som bygger på ömsesidig förtroende har etablerats mellan Högskolan Dalarna, IUC-Dalarna och SINTEF-teknologi og samfunn. Konkreta planer finns att fortsätta med Mass customization samarbetet över gränsen.

"Competence Transfer Partnership" är ett koncept som för samman vetenskap och företag och har utvecklats för att kunna användas inom offentlig sektor. "KTP-public" förvaltas av Högskolan Dalarna. Flera nya projekt där en nyexaminerad akademiker bistår en kommun för att lösa ett konkret problem är på gång. I Fjellregionen är man intresserad av att använda konceptet inom Mass Customization arbetet.

Samarbeidsplattformer for aktører som arbeider innen "flerkulturell integrering i arbeidslivet" er utviklet i både Dalarna og Fjellregionen. Verktøy som bøkene "Working with Sweden", "Ludvika seen with new eyes", matlagingshefter på norske råvarer og en veileder i

personlig økonomi – begge deler på 10 ulike språk, er utviklet for å bedre integreringen blant innvandrere og flerkulturelle i området.

Et nytt språkopplæringsverktøy for flyktninger, basert på materiell som brukes i Ung Føretagsamhet/Ung Entreprenørskap er utviklet gjennom samarbeid mellom UF/UE, Dalarna Science Park og opplæringssentra i Tynset og Røros og er allerede tatt i bruk av de sistnevnte. Over 100 flerkulturelle har også vært engasjert i sommerskole etter modell fra UF/UEs Innovasjonscamp. Deltakerne har selv initiert videre oppfølging.

En svensk BID-modell som bygger på frivillige grunder og er anpasset for mindre orter og platser har tagits fram og fått stor oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt. Modellen forvaltes av Svenska Stadskärnor og brukes som platsbyggingverktøy. Også norske kommuner uttrykker konkret interesse for å inngå i fremtidige BID-satsinger og Rådhuset Vingelen ønsker å bidra til videreutvikling og spredning av modellen i Norge.

Modellen "Tidlig dialog i opphandling" har etablert i Dalarna. Fire kommuner har testet modellen og "En Dalamodell for Tidlig dialog i offentlig opphandling" har tagits fram av Upphandlingsdialog Dalarna utifrån norsk forlag. Modellen brukes i kommunene og er utgangspunkt for det fortsatte arbeidet med innovativ opphandling. I Fjellregionen ligger fokus på å bruke tidlig dialog mot lokale leverandører og arbeidet fortsetter etter prosjektets slutt.

Grenseregionale foretaksbesøk, seminarer, studieturer og konferanser har over tid bidratt til å skape tillit og forståelse for hverandre. Aktører på begge sider av grensen har i dag god kunnskap om hverandre og opplever det som selvsagt og enkelt å samarbeide over landegrensen. Det er også bygd internasjonale nettverk mot PLURALPS, Scotland Towns Partnership og Øst-Europa.

Prosjektet har pågått i perioden 05.01.2015 til 31.10.2018, med en total ramme på € 1.259.273 (Sverige) og € 962.500 (Norge).

Summary

Scandinavian Heartland is a collaboration between the Mountain Region in Norway and the municipalities in northern Dalarna, Sweden, to increase employment and occupation in the project region. The cooperation started in 2007 and since then several projects have been implemented to develop the regions together.

The goal of the project "Scandinavian Heartland - Business Improvement" has been to strengthen competitiveness of enterprises on the international market, creating cooperation between private enterprises and the public sector to stimulate business development and use the potential of refugees and lifestyle migrants to increase value creation in the region.

This was achieved by introducing five new methods in the project region. Partly by spreading existing methods across borders and partly by developing a number of new methods in the cross border region. 39 enterprises, 19 organizations and 11 municipalities participated in the project creating 22 demonstration projects testing the following methods:

- Knowledge transfer partnership (Method: Competence Transfer Partnership - Developed in Sweden).
- Customized mass production (Method: Mass customization - Developed in Norway)
- Business Improvement District (BID - Joint Development Inspired by Scotland)
- Multicultural value creation (Method: Young entrepreneurship in language learning - from both Norway and Sweden)
- Early dialogue in procurement (Supplier Development Program - Developed in Norway)
- Next Generation - knowledge dissemination, communication and method exchange.

By exchanging methods across the border and adding elements from both sides, we have utilized the border region's total resources and created new institutional cooperation:

The project has introduced the concept "Mass customization" in Sweden and a Norwegian Mass Customization Cluster has been created in the Mountain Region in Norway. Good cooperation based on mutual trust has been established between Dalarna University, IUC Dalarna and SINTEF Technology and Society. There are now specific plans to continue with Mass customization cooperation cross the border.

"Knowledge Transfer Partnerships" is a concept that brings together science and business. The use of the concept has been successfully tested for the public sector and several "KTP-public" projects are under development.

Cooperation platforms for actors working in the field of multicultural integration in the workplace have been developed in both Dalarna and the mountain region. Several tools such as the books "Working with Swedes" and "Ludvika seen with new eyes", a cooking book on Norwegian raw materials and a personal finance supervisor - both in 10 different languages, have been developed to improve integration among immigrants and multiculturalists in the area.

A new language learning tool for refugees, based on materials used in Ung företagsamhet / Ungt entreprenørskap (Young Business / Young Entrepreneurship – UF/UE for short), has been developed through collaboration between UF/UE, Dalarna Science Park and training centers in Tynset and Røros. Over 100 immigrants have also been engaged in summer school by model from the UF / UE Innovation Camp. The participants themselves have initiated further follow-up.

A Swedish BID model based on voluntary bases and adapted for smaller towns and places has been developed and received great attention nationally and internationally. The model is used as local development tool by Svenska Stadskärnor and municipalities in Norway and the consulting agency Rådhuset Vingelen have expressed interest to test the tool in Norway.

Four municipalities have tested a Norwegian model for early dialogue in procurement and in Sweden "A Dala Model for Early Dialogue in Public Procurement" has been established. The Mountain region in Norway (Fjellregionen) focuses on using early dialogue with local suppliers, and the work continues after the end of the project.

Cross border business exchanges, cross border seminars, common study tours and conferences have stimulated trust and understanding across borders. Actors on both sides of the border have today good knowledge of each other and a low threshold for cross border cooperation. International networks have been established with the alpine space project PLURALPS, with Scotland Towns Partnership and with Eastern Europe.

The project has been running from 05.01.2015 to 31.10.2018, with a total frame of € 1,259,273 (Sweden) and € 962,500 (Norway).

1 Bakgrunn

Scandinavian Heartland är ett samarbete mellan Fjellregionen i Norge och kommunerna i norra Dalarna i Sverige för att öka sysselsättningen och inflyttning i Heartland-regionen. Samarbetet har inletts 2007 och sedan dess har flera interregionala projekt framgångsrikt arbetat för att föra regionens aktörer närmare varandra och skapa utveckling tillsammans.

De strategiska utvecklingsplanerna för Fjellregionen och Dalarna visar samstämmigt att det behövs satsningar på näringslivsutveckling och innovation, attraktionskraft, infrastruktur och kompetensutveckling för att utveckla regionen, säkra kompetensförsörjningen och öka inflyttningen.

Målet med projektet «Scandinavian Heartland – Business Improvement» var att bidra till utvecklingen genom att öka företagens konkurrenskraft på den internationella marknaden, skapa samverkansformer mellan näringsliv och offentlig sektor som stimulerar näringsutveckling och ta tillvara potentialen bland nyanlända och livsstilsimmigranter för att öka tillväxttakten.

Detta försökte vi åstadkomma genom att ta tillvara de gränsregionala resurserna och introducera nya metoder för utveckling av företag och kommuner i regionen. Dels genom att hämta befintliga metoder från andra sidan gränsen och dels genom att utveckla ett antal nya metoder tillsammans. Genom samverkan över gränsen kapade vi utvecklingstiden, skapade en kritiska massa för vidareutveckling och underlättade spridning till företag och kommuner som ligger i den perifera gränstrakten.

Totalt utvecklades fem metoder och målet var att minst tre av dessa skulle få ett sådant fäste bland näringsliv och offentliga organisationer så att de används i reguljär verksamhet efter projektiden. Befintliga näringslivs- forsknings- eller offentliga institutioner ansvarade för utförandet och spridning av metodarbetet.

1. Partnerskap för kunskapsöverföring (Metod: Competence Transfer Partnership - utvecklat i Sverige, ansvarig Högskolan Dalarna)
2. Masseproducerat skräddarsömn (Metod: Mass customization – utvecklat i Norge, ansvarig Rørosregionen Näringshage/IUC-Dalarna)
3. Business Improvement District (BID – gemensam utveckling, ansvarig Länsstyrelsen Dalarna/Regionrådet for Fjellregionen)
4. Flerkulturell verdiskapning (Gemensam utveckling, ansvarig Dalarna Science Park/Regionrådet for Fjellregionen)
5. Tidig dialog i upphandling (Program för Leverantörsutveckling – utvecklat i Norge, ansvarig Upphandlingdialog Dalarna/Regionrådet for Fjellregionen)

2 Resultat, måluppfyllelse och förväntade effekter

2.1 Resultat

2.1.1 Mass Customization

Mass Customization är en företagsutvecklingsmetod som förenar fördelen med massproduktionens låga kostnader och mervärden förknipad med kundanpassad produktion. Modellen tar tillvara digitaliseringens möjligheter att automatisera produktionen från beställning till leverans och är ett viktigt redskap för att skapa konkurrenskraftiga företag. Forsknings och utvecklingsinstitutet SINTEF har inom ett forskningsprojekt arbetat fram den norska affärsmodellen "Masseprodusert Skreddersøm" (MSS) och framgångsrikt testat den på fyra företag i Röros. <http://cityindustrial.no/>. Till arbetet har också knytits den internationellt erkända forskaren och guru inom området, Joseph Pine, författaren bakom boken «Mass Customization: The New Frontier in Business Competition».

Målet med projektinsatsen var att sprida konceptet utanför Rörosregionen i Norge, göra konceptet känt i Dalarna och skapa ett gränsöverskridande samarbete mellan forsknings och utvecklingsinstitutionerna i Dalarna och Fjellregionen.

Utfallet blev bättre än väntat. Efter ett intensivt kartläggningsarbete för att identifiera företag med tillräcklig kapacitet i produktionsstyrning för att klara en mass customization process har tre företag, Alvdal Skurlag i Alvdal, Kjellmark AS i Holtålen och MAFI AB i Mora, valts ut och genomgått en mass customization process, under översyn av SINTEF teknologi och samfunn. Processanalyser har tagits fram och har lett till underlag för nya investeringar i automatiserad produktionsteknik.

Insatsens resultat:

- a) Tre företag har påbörjat sin Mass Customization process med att analysera produktionsflöden, arbeta bort flaskhalsar och identifiera automatiseringsmöjligheter i produktionen. På MAFI AB i Mora har arbetet bl.a. lett till att styrelsen har beslutat om investering av en packningslinje, på Kjellmark i underlag för ett nytt fabriklayout och på Alvdal Skurlag till framtagning av helt nya koncept för stugor/hytter tillsammans med andra företag. Företagen har blivit goda ambassadörer för MSS i sina respektiva områden.
- b) I Dalarna, där konceptet var okänt innan projektet drogs igång har Mass Customization blivit känt tack vara ett intensivt samarbete mellan Högskolan Dalarna, IUC Dalarna och SINTEF teknologi og samfunn, gemensamma workshops, företagscoachningar och inspirationsseminarier.
- c) Som tillägg, har samarbetet med Högskolan Dalarnas KTP-program resulterat i att det nu finns möjlighet att erbjuda Mass Customization i stor skala och göra det tillgängligt för många företag, något som är intressant även för vidareutveckling av konceptet i Norge. I detta upplägg kan företag och kommuner som är intresserade av Mass Customization få tillgång till en nyexaminerad akademiker som hjälper företaget i sitt MSS arbete. KTP-akademikern får i sin tur coachning från SINTEF i Norge och processstöd från forskare på den lokala Högskolan. Läs mer på: <http://du.se/ktp>

- d) 10 bedrifter i Rørosregionen har etablert det formelle klyngesamarbeidet Norwegian Mass Customization Cluster. Läs mer på: https://roroshagen.no/ny_industriklynge

Insatsens effekter

- Ett godt samarbeide som bygger på ömsesidigt förtroende har etablerats mellan Högskolan Dalarna, IUC-Dalarna och SINTEF-teknologi og samfunn. Konkreta planer finns att fortsätta Mass Customization samarbeidet i Dalarna, bilda ett Mass customization cluster i Mora och utbyta erfaringer över gränsen.
- De 10 bedriftene i Norwegian Mass Customization Cluster i Røros er innvilget støtte fra Innovasjon Norge som bedriftsnettverk i tre år framover. De har en rekke konkrete planer for å øke sin verdiskaping og lønnsomhet og styrke sin innovasjonsevne og nasjonale/ internasjonale konkurransevne.
- Mass Customization konseptet har blitt kjent i Dalarna och IUC-Dalarna och Högskolan Dalarna har utvecklat en metod som gör det möjligt att arbeta med metoden i stor skala.

Foto: Ottar Bakås (SINTEF), Johan Kostella (Högskolan Dalarna) och Peo Sjöberg (IUC-Dalarna) planerar framtida samarbeten under jubileumskonferensen, okt 2018 i Sälen

Här hittar du mer information om Mass customization och rapporter från pilot-företagens

Mass-Customization arbete: www.scandheart.org/arbeidspakker.html

[Her](#) hittar du informasjon om det videre arbeidet i grenselandet (Presentasjon, oktober 2018).

Bild: Joseph Pine II, Lars Skjelstad (SINTEF) och företagsledningen för Mora Kniv på besök hos Morakniv AB i Mora, Dalarna.

2.1.2 Knowledge Transfer Partnership (KTP)

KTP är ett koncept för kvalificerad kunskapsväxling mellan akademi och näringsliv, som kommer från Storbritannien och har testats i Dalarna av Högskolan Dalarna med start 2014. Systemet innebär i korthet att en nyligen examinerad student från universitet eller högskola under 0,5-2 år på heltid genomför ett strategiskt kvalificerat affärsutvecklingsprojekt hos ett företag. Det som tillförs är kunskap på en nivå som inte funnits i företaget tidigare. Under hela tiden medverkar universitet/högskolan med en kvalificerad handledare. Läs mer på: <http://du.se/ktp>

Målet med insatsen var att stärka Högskolans KTP-arbete genom att testa modellen för ökad integration i arbetslivet och att utreda möjligheten att etablera modellen i Fjellregionen inom Fjelltrainee konceptet.

Utfallet var över förväntan väntat på svensk sida med utveckling av två nya KTP-modeller, KTP-public och KTP-integration. På norsk side har prosjektet, tross flere forsøk, studiebesøk og utvekslinger, ikke lyktes i å supplere den eksisterende trainee-ordningen i Fjellregionen. Mens KTP har som hovedutgangspunkt at den nyeksaminerte kandidaten har kompetanse å tilføre bedriften, tar traineeordningen i litt større grad sikte på at den nyeksaminerte kandidaten først og fremst skal lære av bedriftene i en periode før man kommer på et godt nok kompetansenivå. På denne måten er kanskje KTP spesielt godt egnet for spesialiserte, tekniske stillinger, mens traineeordningen egner seg bedre for bredere, samfunnsfaglige stillinger.

Insatsens resultat:

- a) Ett KTP-center med en professionell organisation, etablerade rutiner för företagskontakter, rekrytering, genomförande, uppföljning av KTP-projekt och ett utvecklat samarbete med regionala innovationsaktörer och branschorganisationer har bildats. Under perioden har centret gått från två projektanställda medarbetare till 6 medarbetare varav en heltidsanställd som Högskolan betalar för.
- b) En kommun och ett företag har fått professionellt stöd via en KTP-processledare att förbättra sitt integrationsarbete. I Mora har en KTP-processledare hjälpt kommunen att hitta bättre system för matchningen mellan nyanlända svenskar och näringslivet inom projektet. Resultaten omsätts nu i verksamhet av Mora kommuns integrationsavdelning. Läs mer om satsningen "Nyanländ kompetens" på www.scandheart.org. Byggutbildningen Star AB har fått hjälp att se hur nyanlända skulle kunna få en fot in på arbetsmarknaden i en byggåterbrukprojekt. Något som nu utvecklas vidare av Borlänge Energi.
- c) En ny modul "KTP-public" har utvecklats som ett resultat av arbetet med integrationsprojekten. KTP-public är världsunikt eftersom KTP inte har använts tidigare i offentliga sektorn. Modulen fungerar och Högskolan Dalarna håller för närvarande på att rigga flera liknande projekt.
- d) KTP-systemet har också testats inom Mass Customization och kommer att användas i framtida Mass Customization satsningar i Dalarna och ev även inom Mass Customization i Fjellregionen framöver.
- e) Rørosregionen Näringshage och Sintef teknologi och samfunn har fått en god inblick i KTP-metoden genom studiebesök och workshop i Dalarna och i Røros tillsammans med Högskolan Dalarna. Ett försök har gjorts i Fjellregionen med att utlysa en KTP-tjänst

inom Fjelltrainee programmet. Ett företag har visat intresse men kunde inte finansiera en hel KTP-tjänst så projektet blev inte av. Rørosregionen næringshage, som också är ansvarig för Fjelltraineeordningen, har därför valt att satsa på denna. Däremot finns intresse hos SINTEF teknologi och samfunn att använda konceptet inom det pågående Mass Customization Cluster initiativ i Røros.

Insatsens effekter:

- Projektet har med "KTP-public" lyckats öka användningsområdet av KTP till den offentliga sektorn.
- Den norska forskningsorganisationen SINTEF teknologi och samfunn fått upp ögonen för KTP och överväger att använda sig av konceptet i sin verksamhet inom Mass Customization.
- Det er verdt å merke seg at KTP har bidratt til å realisere målsettingen innen to andre delprosjekter i Scandinavian Heartland Business improvement: Flerkulturell verdiskaping og MSS. Fra denne metodekombinasjonen kan det komme langsiktige effekter.

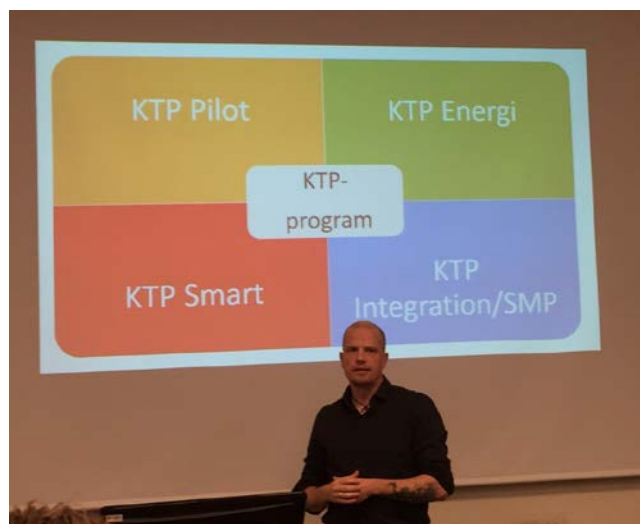

Foto: KTP-integration har blivit en del av Högskolans KTP-utbud. KTP-seminarium på Högskolan Dalarna, sept 2017.

Läs mer och ladda ner alla KTP-slutrapporter och metodbeskrivningar här: <http://www.scandheart.org/mer-om-ktp.html>

2.1.3 Business Improvement District (BID)

BID är en internationellt beprövad samverkansform där offentlig sektor (kommun) och privat sektor (företag, fastighetsägare, markägare) tillsammans förverkligar idéer som tidigare verkade omöjliga. På ett tidigt stadium enas man kring en gemensam vision och det upprättas en affärsplan (businessplan, företagsplan). Aktiviteterna genomförs inom ett gemensamt utvecklingsbolag. Arbetet leds av en BID-manager som tillsammans med vissa basfunktioner finansieras av kommun, fastighetsägare/markägare och näringslivet tillsammans. BID-metoden uppkom i Kanada på 1970-talet som ett sätt att utveckla centrumkärnor för att kunna möta konkurrensen från externa köpcenter. BID har sedan dess vuxit över världen och utmejslats till en väl beprövad och detaljerad metod att forma samarbete, såväl praktiskt som ekonomiskt i väl avgränsade geografiska eller tematiska områden. Idag finns över 1400 BIDs över hela världen. I utlandet är det vanligt med en tvingande BID lagstiftning. I Sverige och Scandinavian finns inga BIDs och ingen BID-lagstiftning.

Målet med projektinsatsen var att ta BID till Sverige och Norge og anpassen metoden till skandinaviske forholdene. Fordi ingen skandinavisk land har en egen lovgiving som forhindrer at et mindretall i et BID-område kan stoppe BID-arbeidet eller opptre som "gratis-passasjerer" må en skandinavisk modell fokusere på forankring og frivillighet.

Utfallet var over forventan. Projektet har tillsammans med Svenska Stadsörnor, fem svenska og fyra norske kommuner tagit fram en svensk BID modell som har rönt stort interesse både regionalt, nasjonelt og internasjonelt. Idag förvaltas og vidareutvecklas modellen av Svenska Stadsörnor som använder det i sitt platsutvecklingsarbeite. Flere kommuner i Värmland, Dalarna og Hedmark har kontaktat projektet för att få vara med i framtidige BID-satsninger.

Insatsens resultat:

- a) Fem svenska og fyra norske kommuner har fått omfattande hjelp att utveckla sine sentrumörnor enligt BID-modellen. Som processledere på svensk side anlitades Svenska Stadsörnor som har mangårige erfaringer av sentrumutveckling. Projektet har varit lykket og deltagarna är mykket nöjde. Kommunerna anser att de äntligen fått ett fungerende utviklingsverktøy som kan anpassen till de varierende förutsättninger som kan råde i orter eller områder. Nämnas kan att BID-kommunen Torsby var en av de fem kommuner i Sverige där handelen utviklats mest gunnsamt under 2018, og årets sentrumutvecklere 2018 har blivt Sussi Sakofall i BID-kommunen Ludvika. Både hendelser kan i hög grad kan tilskrivas deltagendet i BID-prosessen. Formaliserte BID-samarbetene finns i fyra av de fem pilot-kommunerna i Sverige. På norsk side har resultatene varit mer varierende. Manglende kontinuitet i prosessledelsen og en svakere metodisk støtte har vært en utfordring, noe som tas med i det videre utviklingsarbeidet. Det har imidlertid vært stor aktivitet i alle BID-prosjektene. Alle fire kommunene har ferdigstilt forretningsplan med handlingsplan og ønsker å jobbe videre med BID-modellen. Et viktig resultat av BID-arbeidet er at man har klart å sy sammen mange aktiviteter og aktører i et felles arbeide framover. Flere av tiltakene i for eksempel Tolgas handlingsplan er nå ferdig finansiert gjennom felles søknader og integrert i kommuneplanen. Les mer om projektets BID arbeite här www.scandheart.org/arbeidspakker.html
- b) En svensk BID-modell har arbeidats fram og brukes nu av Svenska Stadsörnor som platsutviklingskonsept. Arbetet sker under 18 måneder där deltagarna systematisk slussas gjennom sju steg og fem fokusområder og utmyrner i en affärsplan för BID-området med tilhørende gjennomförandeorganisation og finansieringsplan. BID-piloternas affärsplaner og en beskrivelse av den svenska BID modellen finns att ladda ner på www.scandheart.org/svensk-bid-modell.html.
- c) Länsstyrelsen Dalarna og Länsstyrelsen Värmland har blivt ressursentra för BID-centra i regionen som driver på för att alle kommuner i regionen ska få gjennomføre en grundleggande BID-prosese.
- d) En gemensam BID-studiereise till Liverpool og flere gränsregionale BID-workshops i Sverige og Fjellregionen har väckt interessen för den svenska BID-modellen i Norge.
- e) Rådgivingselskabet Rådhuset Vingelen har deltatt på flere seminarer i Sverige i 2018 og har også hatt møter med Svenska Stadsörnor med henblikk på å utdype sine kompetanse på den svenske BID-modellen og i fellesskap videreutvikle den til en skandinavisk

BID-modell. Rådhuset Vingelen bidrar her med kompetanse på prosessledelse, forretningsutvikling og 5- behaviours-modellen for ytterligere å styrke modellen på frivillighet, tillit, rolleavklaring og motivasjon.

Insatsens effekter:

- Den største effekten er at det finns en svensk BID-modell som bygger på frivilliga grunder och kan användas i många olika sammanhang, att modellen har spridits över hela Sverige och är efterfrågad även i Norge.
- Att Svenska Stads kärnor, Sveriges största platsutvecklingsorganisation använder modellen och att det finns intresse att använda den från konsultföretaget Rådhuset Vingelen i Norge.
- En annan effekt är att den svenska BID modellen sprids internationellt. Modellen har presenterats för International Downtown Association (IDA), och för representanter för norska kommunal och moderniseringsdepartement och danska erhvervsstyrelsen på ett nordisk möte om stadsutveckling i Köpenhamn den 2 november 2018. I tillegg er vi invitert med som ekspertpartnere i et europeisk EU Grants-prosjekt sammen med fire grenseregionale tvillingbyer i Øst-Europa. Vi har også holdt foredrag om BID for en delegasjon namibiske ledere som er interessert i å lære mer om modellen.

Foto: Rådhuset Vingelen på studietur till Linköping för att lära sig mer om den svenska BID-modellen. September 2017.

Foto: Första BID-diplomerings i Sverige någonsin. Sv. Stads kärnors Årskonferens, maj 2017.

2.1.4 Flerkulturell verdiskapning

Den utomeuropeiska invandringen är betydande i både Dalarna och Fjellregionen. I ett tidigare interreg-projekt «Scandinavian Heartland – Next Generation» , kunde vi identifiera brister i mottagandet och ett stort behov av insatser som prekvalificering för att kunna ta del av start eget kurser, modeller för språkutläring, attitydförändringar m.fl. på olika nivåer. Behovet att hitta bra system för inträdet på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund har ytterligare aktualiserats med den stora flyktingstillströmningen 2015.

Målet med projektet var att bilda en samordningsfunktion för flerkulturell verdiskapning både i Fjellregionen och i Dalarna som samordnar och underlättar integration på arbetsmarknaden. Inspiration till arbetet hämtades från Drammen i Norge och från Alpine Space projektet PLURALP där projektet hade observatörsstatus.

Utfallet blev som planerat och det bildades två samverkansplattformar, en i Fjellregionen och en i Dalarna. Dessa två samverkansplattformar har tillsammans utvecklat ett språkinlärningsverktyg som är hämtat från Ung företagsamhet/Ungt entreprenörskap (UF/UE) och initierat ett antal insatser riktade mot kulturell integration som hjälper kommuner och organisationer i sitt integrationsarbete.

Insatsens resultat:

- a) I Fjellregionen samverkar idag kommunerna och Uppläringscentra i Røros och Tynset kring integrationsarbetet och driver integrationsprojekt tillsammans. Opplærings-sentrene i Tynset og Røros er for eksempel allerede i gang med å bruke UEs metoder i sine kurs.
- b) I Dalarna har Dalarna Science Park bildad en nod för länets arbete med integrationsdriven tillväxt som förmedlar kunskap om verktyg för integrationsarbete till företag.
- c) Ett kraftfullt kunskapsutbyte kring integration mellan Dalarna och Fjellregionen med gemensamma studieresor till PLURALP-projektet i Lyon och gränsregionala kunskapsseminarium om entreprenörskap i språkutläring kom tillstånd. Utbytet har bl.a. resulterat i att Dalarnas erfarenheter med Ung företagsamhets utbildningsmaterial "Vårt samhälle" i språkundervisning har tagits tillvara av Fjellregionen. IMDI har beviljat 1.3 millioner kr till ett projekt för att arbeta vidare med detta.
- d) Fire dagers sommerskole på henholdsvis Røros og Tynset er gjennomført med inspirasjon fra UEs metoder Innovasjonscamp og Vårt lokalsamfunn. Til sammen 100 deltagere. Sommerskolen er samtale- og aktivitetsbasert og har i tillegg til kunnskap gitt flere gode forretningsideer og gode effekter på språkopplæring. Tilbakemeldingene fra deltakerne var svært gode. Som et resultat av sommerkurset, har deltakerne på eget initiativ planlagt et flerkulturelt mattreff på Røros, påsken 2019.
- e) Boken "Working with Swedes" har tagits fram i ett samarbete mellan Högskolan Dalarna, Dalarna Science Park och den norsk-kanadensiska författaren Julien Bourrelle. Boken ger insikter i ett vardagligt arbetsliv för svenskar. Den beskriver svenskarnas sociala koder på arbetet med hjälp av 100 illustrationer och underhållande förklaringar. Boken har fått mycket bra mottagande hos kommuner och organisationer som arbetar med integration och finns att köpa på www.theswedes.net för 199 kr.

- f) Fotoutstillingen og boken "Ludvika seen with new eyes" visar hur de utlandsfödda kvinnorna som flyttat hit med sina män ser på Ludvika kommun. Med utställningen og boken vill vi skapa en diskussion med betraktarna og även skapa nätverk in i samhället genom bilderna. Arbetssättet kan användas av kommuner og organisationer i sitt integrationsarbete. Boken og metodbeskrivningen kan beställas på www.samar-kand2015.com.
- g) I Fjellregionen er det ferdigstilt både et elektronisk mathefte med oppskrifter fra sunne norske råvarer og en veileder i personlig økonomi for innvandrere, med tips om bl.a betalingstjenester, bank og budsjettering. Heftene er tatt i bruk i Integreringsprogrammet av opplæringssettene i regionen. Det er også sendt til regionale og nasjonale aktører. Heftene er skrevet på 10 ulike språk: farsi, dari, arabisk, engelsk, fransk, thai, bilen, norsk, tigrinja og somali. Heftene kan laddas ned her: <http://www.scandheart.org/matheften.html>

Insatsens effekter:

- Det finns fungerande plattformer i Dalarna og Fjellregionen som arbeitar med integration i arbetslivet.
- Projektet har åtgärdat en brist på verktug for ömsesidig social forståelse og nu finns material og verktug som gör det möjligt att som svensk/norsk forstå hur immigranter tänker og oppfattar våra länder og för att förmedla hur vår kultur og vårt socialliv fungerer. Vårt samarbeite med PLURALP projektet i alpene har varit en ögonöppnare i detta sammanhang. Samarbetet har ändrat vårt sätt att tänka på hur sak og ting bör göras.
- Opplæringskontorene og Internasjonalt råd har hatt svært stor nytte av arbeidet innen Flerkulturell verdiskaping, både gjennom de konkrete utviklingstiltakene som er oppstått og gjennom mer generelt å få del i ressurser og kompetanse på utviklingsarbeid, strukturer og systemer i en travel hverdag.
- Som følge av arbeidet i prosjektet er Tynset iderttsforening innvilget ca 1,5 mill NOK fra offentlige og private aktører til prosjektet "Sammen om rett aktivitet for alle"
- Både verktøy, kunnskap, endret tankesett, samarbeid og konkrete prosjekter/aktiviteter kommer til å leve videre etter at Scandinavian Heartland er slutt.

Foto: Intensiv erfarenhetsutbyte mellom Fjellregionen, Dalarna og PLURALP projektet. Lyon sept 2017.

2.1.5 Tidig dialog i upphandling

Att starta en upphandling genom att föra dialog med leverantörer har länge ansetts strida mot krav på opartiskhet. Norge har dock visat på motsatsen och NHO var pionjärer i att ta fram ett system för Tidig dialog i upphandling inom programmet för leverantörsutveckling. I Sverige har Konkurrensverket och SKL uppmärksammat detta och projektet ville testa metoden på lokal nivå.

Målet med insatsen var att med hjälp av NHO i Norge använda Tidig dialog-modellen i projektområdet och testa modellen i ett antal kommuner och upphandlingar.

Målet har uppnåtts i Dalarna och delvis i Fjellregionen. I Dalarna dokumenterades tre upphandlingar enligt Tidig Dialog och utifrån lärdomarna har man utarbetat rekommendationer för kommunerna i form av "En Dalamodell för Tidig dialog i offentlig upphandling". I Fjellregionen har det gjennomsatts en konkret innkjøpsprosess i Røros og i samarbeid med [Innovative anskaffelser](#) og Abakus (felles selskap for kommunale anskaffelser) vært jobbet for å innarbeide og videreutvikle Tidlig dialog-modellen.

Insatsens resultat:

- h) Fyra upphandlingar med Tidig Dialog har genomförts och dokumenterats: Byggandet av äldreboende (Vansbro), Inköp av kontorsmaterial och transport (Mora), livsmedelsupphandling (Upphandlingscenter Falun Borlängeregionen) och Bygging av bo – og velferds-senter (Röros).
- i) Kommunernas intresse för Tidig Dialog har väckts med fyra temaseminarier i Dalarna och fyra i Fjellregionen. Detta har bl.a. lett till framtagning av "En Dalamodell för tidig dialog i offentlig upphandling".
- j) Två gränsregionala workshop, en på Arlanda i Sverige med föreläsare från NHO i Oslo i början på projektet och en på NHO i Oslo i slutet av projektet har genomförts och gett mängder av inspiration och nya impulser!
- k) På nationell nivå har Upphandlingsmyndigheten i Sverige noga följt processarbetet i Dalarna I tillegg har det vært erfaringsutveksling med NHO, Innovative anskaffelser og Husbanken i Norge.

Insatsens effekter:

Utifrån projektets fyra upphandlingar och kunskapsseminarier har en ”En Dalamodell för tidig dialog i offentlig upphandling” tagits fram av Upphandlingsdialog Dalarna. Modellen används i kommunerna och är utgångspunkt för det fortsatta arbete med innovationsupphandling. Läs mer om studierna och dala-modellen här: www.upphandlingsdialogdalarna.se/sv/tidig-dialog/Sidor/default.aspx.

På norsk side er det gjennomført bare en konkret anskaffelse etter metoden, men oppmerksomheten rundt mulighetene er betydelig økt hos viktige aktører. I Fjellregionen er fokus nå satt på tidlig dialog og bruk av lokale leverandører hos både kommuner og leverandører og arbeidet går videre etter prosjektets slutt.

Foto: Görill Horrigmoe, NHO, gör en fantastisk insats på Arlanda, feb 2017. Inspirationsföreläsningen blev startskottet för Dalarnas arbete med Tidig Dialog i Upphandling.

2.1.6 Next Generation - Kommunikation

Målet med insatsen var att sprida metoderna som utvecklades i projektet och se till att de används som utvecklingsverktyg i projektområdena samt att hämta kunskap om innovationsprocesser utanför projektområdet som kan vara användbara i framtiden.

Insatsens resultat:

- a) Ett gränsregionalt innovationsseminarium har genomförts där andra Interreg-projekt har bjudits in för ett erfarenhetsutbyte. Detta har lett till kontakter och fortsatt utbyte om utvecklingsideer kring innovationer inom hälsosektorn.
- b) Stygruppen har deltagit i tre innovationsseminarier, en i Röros om mass customization, en i Mora om företagsinnovationer och en OECD konferens i Edinburgh om ”Rural Development” som följdes upp av diskussioner om vilka områden som kan vara lämpliga att utveckla gränsregionalt. Mass Customization, hälsosektorn och platsutveckling framstår som intressanta områden för fortsatta satsningar.
- c) Två studieresor utanför Sverige-Norge har genomförts för deltagande kommuner och organisationer. En till Liverpool med tema BID och 32 deltagare (16 sv + 16 no) och en till Lyon med tema integration med 28 deltagare (11 sv + 17 no) och resultatet i gemensamma utvecklingsaktiviteter för utveckling av BID-metodiken, respektive språkinläring för flyktingar.
- d) Projektmetoderna har spridits genom sju digitala nyhetsbrev, tre pressmeddelanden, ett tjugotal artiklar i regionala medier, 248 följare på facebook, en webbsida, två artiklar i nationella medier, ett examensarbete på BID (KTH), 15 presentationer för externa aktörer på kommunal eller regional nivå, fem presentationer på nationella konferenser, en

gränsöverksridande Framtidskonferens om platsutveckling med 80 deltagare, fyra regionala seminarier om Mass Customization, tre regionala seminarier om KTP-public och Tidig dialog i upphandling, en jubileums- och projektavslutskonferens med 80 deltagare, presentation av vårt BID arbete i riksdagen i Sverige och för länsledningar i fjälläna i Sverige.

- e) Projektet har deltagit i tre internationella konferenser om BID och integration, har haft utbyte med PLURALP projektet i alperna om integration (4 studiebesök med 3 föreläsningar hos varandra) deltagit i ett nordisk möte om platsutveckling i Köpenhamn och presenterad BID for Øst-Europeiske land i Budapest og for ledere fra Namibia i Renda-len.

Insatsen effekter:

- Framtagna metoder är förankrade bland kommuner och näringsliv.
- Den svenska BID-modellen har spridits i Sverige och i Hedmark fylke.
- Platsutveckling, mass customization och integration är identifierade som gränsregionala samarbetsområden i framtiden.

Bild: Utbyte kring integration mellan interreg-projekten Heartland och PLURALPS, i Lyon

Bild: Företagarna, LRF, SLU, Jönköpings Universitet och Region Dalarna diskuterar framtiden på BID- och Framtidskonferens. Sunne, oktober 2017.

2.2 Resultater, oppsummering

Aktivitet	Förväntad Resultat (från beslutet)	Utfall sedan projektstart
MSS - Skräddarsydd massproduktion	<p>4 företag testar och blir multiplikatorer</p> <p>1 gränsregional samarbete mellan forsknings- och utvecklingsinstitutioner är igång</p> <p>Etablering av metoden i Dalarna är igång</p> <p>1 gränsregional företagsamling</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Delvis: Två företag i Norge och ett i Sverige har genomfört MSS-arbetet. Ett andra företag i Sverige var på gång men det var inte möjligt att rekrytera en lämplig person eftersom arbetsmarknaden är het just nu för kompetenser som dessa. • Ja: IUC-Dalarna, Högskolan Dalarna och SINTEF har etablerat ett mycket tätt samarbete kring MSS arbetet i Dalarna. RNH och UIC genomför ett förstudieprojekt inom industriturism. • Ja: 1 MSS kunskapsseminarium genomfört och ett planerat, 1 MSS projekt på gång med mycket gott resultat. • Ja: Tre företagar-studieresor till Röros genomförda, en coachningworkshop för företag i Dalarna genomfört av SINTEF.
KTP - Knowledge Transfer Partnerships	<p>Uppstart av KTP-center Sverige</p> <p>Test KTP-target «personer med utländsk bakgrund»</p> <p>Etablering av KTP-metoden i Fjellregionen är igång</p> <p>2 företag testar och blir multiplikatorer</p> <p>1 gränsregional företagsamling</p> <p>1 gränsregional samarbete mellan forsknings- och utvecklingsinstitutioner har startats</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja: KTP-plattformen har utvecklats och omfattar nu även Gävle. Johan Kostela har rekryterats som KTP-utvecklingsansvarig. Två nya KTP koncept testade: KTP-public och KTP-Mass Customization. • Ja: 2 KTP-integration igång i Dalarna. • Nej: Tre erfarenhetsutbyten mellan Högskolan och RNH genomförda. KTP-tjänst i Norge utannonserad dock blev det ingen matchning mot lämpligt företag. KTP som verktøy for å implementere Mass Customization kan bli interessant for Fjellregionen. • Ja: 2 KTP-integration på gång, en på ett företag, en i offentlig sektor. • Nej: Rörosregionen Näringshage har besökt Dalarna två gånger och Högskolan i Dalarna har besökt Röros en gång för att utbilda om KTP men ingen företagsamling har genomförts. Två regionala KTP-dagar har genomförts i Dalarna. • Ja: IUC-Dalarna, Högskolan Dalarna och SINTEF har etablerat ett mycket tätt samarbete kring KTP-Mass Customization.
BID – Business Improvement Distrikt	<p>5 kommuner genomför pre-BID processer</p> <p>2 formella BID-samarbeten mellan företag och kommuner etablerade</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja: 5 kommuner i Sverige och 4 kommuner i Norge har genomfört BID processer. • 3 formella samarbeten etablerade i Torsby, Rättvik och Ludvika.

	<p>2 regionala BID-samordningscentra etablerade</p> <p>2 gränsregionala workshop/resor genomförda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja: Två samordningscentra (Lst-Dalarna, Lst-Värmland) etablerade och Rådhuset Vingelen har varit på studiebesök i Sverige två gånger för att bli BID-center. En gemensam BID-konferens har anordnats. Regional spridning av BID genomfört. • Ja: En gränsregional BID-studieresa till Liverpool, en gränsregional BID-konferens i Sunne och två studiebesök från Fjellregionen till Linköping och Västervik genomförda. • Extra: En svensk BID-modell är testad, publicerad och kommunicerad i både Sverige, Norge och Øst-Europa.
<p>Flerkulturell verdiskapning</p>	<p>2 centra för flerkulturell verdiskapning är igång</p> <p>30 företagare med utländsk bakgrund deltar i utvecklingsprocesser</p> <p>4 kommuner arbetar med support av livsstilsföretag</p> <p>2 gränsregionala workshop/resor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Delvis: Vägen in plattform etablerat i Dalarna (ej resultat av projektet, men fick processstöd och stöd med internationella kontakter). Samhandling mellan Tynset og Røros opplæringscenter, NAV, skolekontorene i Fjellregionen og Internasjonalt råd er vesentlig styrket. • Delvis: Vi har jobbat med organisationer som arbeider med företag såsom SFI, Røda Korset, Samarkand og arbeidet for å motivere og kvalifisere innvandrere til etablererkurs. Vi har inte jobbat direkt med livsstilsföretag som tänkt från början. Innovasjonscamp for 100 flykninger jobbet med tiltak og forretningsideer i Fjellregionen. • Ja: Vi har inte arbetat direkt med kommunerna och inte med livsstilsföretag men projektet har stöttat andra organisationer som opplæringscenter i Tynset och Røros, Samarkand i Ludvika och Dalarna Science Park som har tagit fram verktøy for arbeidet med nyanlända: UF-material i språkutlärning, boken «Working with Swedes», «Ludvika seen with new eyes» samt kokböcker och økonomihäften i olika språk. • Ja: 1 gränsregional studieresa till Lyon genomfört och ett gränsregionalt seminarium om språkutlärning i Trysil feb 2018.
<p>Tidig dialog i opphandling</p>	<p>Metod för tidig dialog vid opphandling testat på 5 opphandlingar i Dalarna och Fjellregionen</p> <p>1 gränsregionalt organisations samarbeite etablerat</p> <p>2 gränsregionala workshop eller leverantörmässor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja: Røros har gjennomført prosess for konkret anskaffelse og flere er under planlegging. Tre opphandlingar i Sverige är dokumenterade varav en av opphandlingscenter i Ludvika som server 7 kommuner. • Delvis: NHO-leverantørsprogrammet samarbeider med Opphandlingsmyndigheten i Sverige. Samarbetet kom igång innan projektet startades men projektet har bidragit till at samarbeidet har intensifisert. NHO og Opphandlingsdialog Dalarna har god kontakt og samarbeider kring Tidig dialog og innovasjonsopphandling • Ja: 1 gränsregional workshop genomfört i 7 april 2016 och en studieresa till NHO i Norge genomfört oktober 2018. • Extra: 4 regionale norske dialogmøter og 4 regionale svenske workshops gjennomførte.

<p>Next Generation Kommunikation</p>	<p>2 nya metoder värderas för framtida användning</p> <p>1 gränsregional innovationsseminarium med andra interreg projekt</p> <p>1 nätverk av intressenter finns</p> <p>Projektet kommuniceras av utförarorganisationer</p> <p>20 artiklar i regionala/nationella media</p> <p>7 nyhetsbrev</p> <p>1 utvärdering av genomförda metoder</p> <p>En informationstjänst på deltid</p> <p>2 studieresor utanför Skandinavien</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja: 3 metoder identifierade: Ö-vik modellen inom BID, kulturell integration inom integrationsdriven tillväxt. UE-modellen i integrering og språkopplering. • Ja, genomfört, okt 2016, Trysil • Ja, våra aktiviteter når ut via facebook (248 följare) och nyhetsbrev (186 adresser). • Delvis. Högskolan bra, DSP och IUC har en generell sänkt nyhetsförmedling. Rørosregionen næringshage bra, Opplæringssetra bra. • Delvis: 4 pressmeddelanden och 20-tals artiklar i regionala media publicerade. 2 artiklar i riksmidia publicerade • Ja: 8 gränsregionala nyhetsbrev utskickade och 2 regionala nyhetsbrev om Tidig dialog. • Ja: En utvärdering av svenska BID-modellen är gjord. Övriga modeller utvärderas vid projektets slut av projektledning och beskrivs i slutrapporten. • Ja, Irene Svedjelöv på Lst-Dalarna under hela projektiden och projektledaren Karin Wiik under de första två åren av projektet. • Ja, BID-studieresa till Liverpool, april 2017 och PLURALPS studieresa till Lyon i november 2018
<p>Övergripande projektsamordning</p>	<p>Projektplanering och projektkoordination, avtalsskrivningar och upphandlingar</p> <p>Projektredovisning</p> <p>Ekonomiadministration på deltid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projektledning och ekonomiadministration på plats. • Alla delprojekt och nödvändiga upphandlingar/avtal både på svensk og norsk side er på plass. Samarbeidet mellom svensk og norsk prosjektledelse fungerer bra.

2.3 Måluppfyllelse

- a) *Projektet ska bidra till att skapa nya möjligheter för inflyttning och sysselsättning i Heartland-gränsregionen*

Målet har uppnåtts: Genom det framgångsrika arbetet med BID, bättre strukturer för integrationsarbete och en rad verktyg som underlättar integration har projektet bidragit till att göra kommunerna mer attraktiva för inflyttning. Arbetet med Mass Customization och KTP har varit framgångsrikt och kommer på sikt att stärka företagens konkurrenskraft och säkra arbetsplatser.

- b) *Projektet vill utveckla och nyttja gränsregionens samlade resurser för att stötta små och mellanstora företag i sitt innovationsarbete och skapa tillväxt genom samarbetet med livsstilsgränser och nyanlända.*

Målet har uppnåtts. Här vill vi särskilt lyfta två samarbeten över gränsen som har etablerats genom projektet: Högsolan Dalarna, SINTEF och UIC-Dalarnas intensiva samverkan kring MSS-etablering i Dalarna som har lett till ett väldigt fint samarbete mellan institutionerna och en lyckosam etablering av MSS i Dalarna och etablering av en formell industrikluster för kundtillpassad produktion (MSS) i Fjellregionen. Och BID-metod spridning där Svenska Stads kärnor och Rådhuset i Vingelen har inlett ett samarbete att nyttja varandras kompetens och erfarenhet för att sprida den svenska BID-modellen till fler kommuner i Dalarna, Värmland och Hedmark. Här har modeller från vardera sida av gränsen gjort en stor skillnad för företag och kommuner på andra sidan av gränsen och dessa insatser kommer att skapa tillväxt på sikt. 100 invandrare i Fjellregionen har i tillägg arbetat i fire dagar med ideer til bedrifter og fellestiltak.

- c) *Stärka konkurrenskraft och innovationsklimat hos företag i Dalarna och Fjellregionen. Dette skal skje ved at næringslivet får tilgang til nye og innovative metoder i samarbeid med forsknings- og utviklingsmiljøer på tvers av landegrensen.*

Målet har uppnåtts. Alla fem metoder har uppmärksamats av näringslivets aktörer och kommer att användas framöver. I Dalarna/Värmland kommer BID, KTP, MSS och Tidig Dialog att lämna störst avtryck medan det är BID, Flerkulturell Verdiskapning, MSS og etter etter hvert Tidig dialog i Fjellregionen.

Foto: Projektets insatser för att sprida Mass customization i Fjellregionen har bidragit till bildandet av Norwegian Mass Customization Cluster.

- d) *Stärka banden mellan forsknings-och kunskapsmiljöer i Dalarna, Hedmark och Trondheim och andre kunskapscentre nasjonalt og internasjonalt.*

Målet är uppnått. Genom det täta samarbete för att introducera Mass Customization i Dalarna har Högskolan Dalarna, IUC Dalarna, SINTEF etablerat ett intensivt kunskapsutbyte. Svenska Stadskärnor och Rådhuset i Vingelen har inlett ett utvecklings- och spridningsarbete kring den svenska BID-modellen. Rörosregionen Näringshage och IUC-Dalarna arbetar tillsammans på en förstudie kring industriturism – ett resultat av våra studieresor till varandra inom projektet.

- e) *Koppla samman forskningsmiljöer med företag, kommuner och näringslivs-nätverk. Minst 40 företag, kommuner och näringslivsaktörer kommer att delta i forsknings- och utvecklings satsningar.*

Målet är uppnått. KTP, MSS och BID är modeller som kräver ett samarbete mellan företag, kommuner och forskningsmiljöer. 6 företag som har deltagit i KTP och MSS aktiviteter, 31 företag som i väsentlig grad har deltagit till utvecklingen av den Svenska BID-modellen. Därtill har 19 organisationer och 11 kommuner deltagit i utvecklingen av projektets fem innovationsmodeller.

DEN SVENSKA BID-MODELLEN – TIDSPLAN 18 MÅN

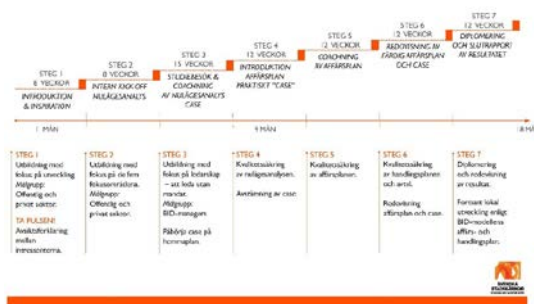

Foto: 31 företag, 5 kommuner och 7 organisationer har samarbetat i utvecklingen av den svenska BID-modellen.

- f) *Legge grunnlag for at minst tre grensregionale samarbeid fortsetter etter prosjektperioden.*

Målet är uppnått. Ett gränsregionalt samarbete finns inom Mass Customization. Inom BID finns ett gott samarbetet mellan Stadskärnor och Rådhuset Vingelen men även mellan Svenska Stadskärnor och Kommunal – och moderniseringsdepartementet i Norge. Upphandlingsdialog Dalarna har etablerat en god kontakt med NHO i Oslo och följer deras arbete kring innovationsupphandling.

2.4 Effekter

De forventede effektene ved prosjektstart er satt i kursiv, med kommentarer under.

- 1. Flere arbeidsplasser og innbyggere både i Dalarna og Fjellregionen, eventuelt i flere kommuner i Hedmark og Värmland.*

Økonomisk går det bra for Dalarna och Sverige som helhet. Den sammanvägda konjunkturindikatoren har øket under 2017 och ligger med ett netttotal på 83 med god marginal över riksgenomsnittet på 69. Småföretagsbarometern från 2017 visar att det är tillgången till kvalificerad arbeidskraft som begränsar utvecklingen och utmaningarna är speciellt stora i mindre kommuner utanför storstadsregionen. Dalarna har under de senaste 10 åren haft en svag positiv befolkningsutveckling. Ökningen med 4 procent till 285.697 invånare 2017 är dock ojämnt fördelat i länet och kan nästan i sin helhet tillskrivas invandringsnettot efter flyktingvågen 2015.

Situasjonen i Fjellregionen er ikke ulik situasjonen i Dalarna. Også i Norge går det bra som helhet, og det er stor befolkningsvekst i Oslo-regionen. men de aller fleste distriktskommuner sliter med negativ befolkningsutvikling. På tross av en negativ befolkningsutvikling, har Fjellregionen klart å gå imot en rekke av de negative trendene som påvirker innlandsregioner, og regioner som ligger utenfor bysentra. Det er en meget lav arbeidsledighet i regionen og sysselsettingsgraden er høy. Det er et stort behov for kvalifisert arbeidskraft i fremtiden, blant annet innenfor helse- og omsorgsykker, næringslivet scorer bra på innovasjon, men ikke for det internasjonale markedet, Fjellregionen er i stor grad en integrert bo- og arbeidsmarkedsregion, med netto innpendling til Tynset og Røros og det er et utstrakt samarbeid i regionen, med om lag 70 samarbeidsordninger og rundt 35 pågående utviklingsprosjekter.

Det är svårt att bedöma vilket bidrag projektet har gjort till den positiva utvecklingen de senaste åren. Det er også vanskelig å svare på hvordan befolkningsutviklingen hadde vært uten projektet. Det vi har merkt i vårt arbeid er att:

- Små och medelstora företagen som står för tillväxten i projektområdet ofta har svårt att omsätta digitaliseringens möjligheter till verklighet. Här har projektets insatser med Kompetens Transfer Partnership och med Mass Customization visat sig fylla en lucka bland övriga erbjudanden, såsom digitaliseringscheckar och konsult hjälp som finns på marknaden. Vi har grunn til å forvente at klyngedannelsen og samarbeidet som er etablert innen MSS vil føre til etablering av flere arbeidsplasser i framtiden.
- Genom satsningen på KTP-integration och Flerkulturell Verdiskapning har projektet levererat ett antal verktøy og strukturer for samarbeiden som på kort og lang sikt økar kommunernas arbeidsmarknadsintegration och matchningstakten for nyanlända och flyktingar i projektområdet.
- Genom BID-satsningen har platsutvecklings betydelse for attraktivitet, tilflytning og kompetensforsörjning kommit på kommunernas agenda. Genom att kunna erbjuda BID-modellen får kommunerna en konkret, tids- og prissatt arbeidsmodell for økad attraktivitet.

2. *Større optimisme og framtidstro i næringslivet*

Med den svenske BID-modellen, introduksjon av Mass Customization modellen og utvikling av Kompetens Transfer Partnerships har projektet bidragit till større framtidstro i næringslivet.

BID oppskattas av kommuner og företag for dess tydlige struktur og dess professionalitet. Det ger trygghet att inte behöva stå ensam i förändringsarbetet i en omvärld där förändringstakten ständigt ökar. Det stora intresset från handel och kommuner är en god indikator för att projektet har lyckats leverera en metod som inger hopp och framtidstro.

På ett liknande sätt har projektet inom Mass Customization och KTP kopplat forskning och akademien till utvecklingsarbetet i företag och kommuner. Arbetet har lett till att företag investerar i framtiden och kommuner använder nya verktyg för bättre integrationsarbetet. Att inte stå ensam med sina utviklingstankar utan kunna få hjälp från akademien och forskare har gett goda resultat även här.

3. *Sterkere og levende lokalsamfunn, som gjør kommunene bedre i stand til å levere gode tjenestetilbud.*

Genom en ny KTP-model (KTP-public) som är innovativ på nationell och internationell nivå, en BID-modell som är unik i Norden, En Dalamodell för tidig dialog i upphandling som är nytt för Dalarna och en ny samverkansmodell för flerkulturell verdiskapning i Fjellregionen har projektet bidragit till bättre service och samhällsutveckling. Dessa modeller erbjuder strukturer som hjälper kommuner og organisationer att förnya sig med förenade krafter. Alla dessa fyra modeller förvaltas idag av aktörer utanför projektet og kommer att leverera positiva resultat långt efter att projektet är avslutat.

Arbeidet med Flerkulturell verdiskapning har ført til aktiviteter og samarbeid (böcker för social integration, verktyg för språkutläring m.m.) som har involvert 100-vis av innvandrere og bidratt til at de har følt seg velkommen og verdsatt i sine lokalsamfunn.

4. *Bedre samarbeid mellom det offentlige, næringslivet og ideelle organisasjoner.*

Genom KTP-arbeidet og MSS insatsen där universitetet og företagen samarbeider, BID-modellen där privat, offentlig og ideella krafter samarbeider, Tidig Dialog i offentlig upphandling där kommunen og næringslivet har en dialog innan opphandlingsprosessen starter og samarbeidsplattformen for flerkulturell verdiskapning där kommuner, utdanningsorganisasjoner og frivillig sektor samarbeider for ökat integration har projektet utviklet metoder som har en direkt positiv effekt på samarbeidet mellom offentlig, privat og ideel sektor.

Modellerna är väl förankrade i regionerna og kommer att leverera positiva samarbeidsresultat långt efter att projektet är avslutat.

5. *Gjensidig tillit og forståelse (extra effekt)*

Samarbeidet mellom Dalarna og Fjellregionen startet for 10 år siden. Å skape tillit og forståelse tar tid og det er både dette og tidligere prosjekts fortjeneste at det i dag eksisterer en tillitsfull situasjon, korte kommunikasjonsveger og en prosjektorientert arbeidsform mellom Dalarna og Fjellregionen. Svært mange aktører på begge sider av grensen opplever det i dag som selvsagt og enkelt å samarbeide over landegrensen og har også god kunnskap om hverandre.

3 Prosjektorganisasjon

3.1 Prosjekteiere

Regionrådet for Fjellregionen och Länsstyrelsen Dalarna är projektägare med ansvar för projektets genomförande, budget och redovisning. De to organisasjonene har gjennom tidligere prosjekter utviklet et godt samarbeid, som gir en effektiv og smidig administrasjon med stor fleksibilitet og evne til å løse utfordringer som oppstår.

3.2 Medsökande och samarbetspartners

Projektet hadde 8 medsökande på svensk sida och ett intensivt samarbeide med Rørosregionen Næringshage på norsk sida. Av de 8 medsökande på svensk sida var det fem kommuner som medverkade i framtagning av BID-modellen (Torsby, Filipstad, Ludvika, Rättvik, Orsa) ett universitet som medverkade i utviklingen av MSS och KTP (Högskolan Dalarna) och två kunskapsorganisasjoner som medverkade i utviklingen av Mass Customization och Flerkulturell Värdeskapandet (IUC-Dalarna, Dalarna Science Park).

3.3 Styrgruppen

Projektägarna tillsammans med representanter från medsökande kommuner och projektfinansiärer bildar projektets styrgruppe. Styrgruppen ansvarar for prioriteringar i projektets verksamhet, beslutar om økonomiske rammer for projektets innsatsområdene och är stöd till projektlederne. Styrgruppen sammanträdde 3 gånger, i början, mitten och slutet av projektet.

<i>Funktion</i>	<i>Namn</i>	<i>Befattning</i>
Projektansvarig	Mikael Selander	Chef, Enhet for Landsbygd och Tillväxt
Projektansvarig	Rune Jörgensen	Regionrådgiver, Regionrådet for Fjellregionen
Fjellregionen	Hans Vintervold	Ordfører, Røros kommune
Kommuner	Fredrik Ollen	vice ordförande, Rättviks kommun
Kommuner	Peter Egardt	Kommunalråd, Älvdalen kommun
Fylke/Län	Ole Jörn Alfstad	Chef for internasjonella avdelningen, HFK
Fylke/Län	Mari Grut	Seniorrådgiver, Sør-Trøndelag fylkeskommune

3.4 Prosjektledelse

Projektet ledes av en svensk och en norsk projektledare. Projektledningen ansvarar tillsammans for projektets gjennomføring, koordinering av verksamheten, verkställande av styrgruppens beslut och löpande beslut om projektets aktiviteter. Budgetansvar och budgetoppfølging samt redovisning av projektets resultat, økonomi och aktiviteter till Interreg-sekretariatene ansvarar varje land for sig. I projektteamet ingår även en kommunikasjonsressurs på 10% och økonomiresurser.

Projektet är indelat i 6 arbetspaket och varje arbetspaket leds av en delprojektledare med specialkompetens inom delområdet.

Arbetspaket	Delprojektledare Sverige	Delprojektledare Norge
Mass Customization	IUC-Dalarna	SINTEF teknologi og samfunn
Kompetens Transfer Partnership	Högskolan Dalarna	Rörosregionen Näringshage
Business Improvement District	Länsstyrelsen Dalarna	Regionrådet i Fjellregionen
Flerkulturell Verdiskapning	Dalarna Science Park	Regionrådet i Fjellregionen
Tidig Dialog i offentlig upphandling	Upphandlingsdialog Dalarna	Regionrådet i Fjellregionen
Next generation kommunikasjon	Länsstyrelsen Dalarna	Regionrådet for Fjellregionen

4 Indikatorer

	Förväntat utfall	Faktiskt utfall
1) <i>Antal företag som får stöd, kvinnor, män, mixad</i>	50	39
2) <i>Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter, kvinnor, män, mixad</i>	3	3
3) <i>Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter, kvinnor, män, mixad</i>	4	6
4) <i>Antal företag som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt, kvinnor, män, mixad</i>	35	39
5) <i>Antal forskningsinstitut som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt</i>	3	2
6) <i>Egen: Antal deltagande organisationer i gränsöverskridande forskningsprojekt</i>	12	15
7) <i>Egen: Antal demonstrations- och testprojekt</i>	5	22
8) <i>Egen: Antal långsiktiga formaliserade samarbetsavtal mellan olika forskningsinstitut</i>	1	1
9) <i>Egen: Antal företag som etablerat sig, eller inlett samarbete med företag på andra sidan gränsen</i>	2	2
10) <i>Projektgen: Antal demonstrations- och testprojekt som leder till tillämpning av för området nya innovativa metoder efter projektslut</i>	3	5

Kommentarer till indikatorerna:

- 1) Utfallet är lägre än förväntat vilket helt och hållet beror på att projektet inom "Flerkulturell Verdiskapning" inte, som planerat, har arbetat med livsstilsföretagare utan med integration av ny-anlända. Den akuta flyktingsituationen 2015 ändrade på kommunernas prioriteringar och stödbehov och gjorde denna omprioritering i projektet nödvändig. De företag som är redovisade utgörs av 6 företag som har deltagit i KTP och MSS aktiviteter och 33 företag som i väsentlig grad har deltagit till utvecklingen av den Svenska BID-modellen. Med väsentligt menas med mer än 20 timmar i arbetsinsats eller mer än 10.000 kronor i kontantinsats.
- 2) Tre företag har fått stöd för att introducera för marknaden nya produkter: Byggstar AB har fått stöd genom en KTP-projektledare att ta fram en affärsmodell för byggåtervinningsprodukter, Svenska Stads kärnor har fått stöd i att utveckla den svenska BID-modellen och Rådhuset Vingelen har fått stöd för att lära sig om den svenska BID-modellen och introducera den i Fjellregionen.
- 3) Sex företag och 6 kommuner fick stöd för att introducera för företaget nya produkter. Alvdal Skurlag i Alvdal, Kjellmark AS i Holtålen och MAFI AB i Mora har inom "Mass customization" processen tagit fram nya affärskoncept som gör det möjligt att i ökad grad använda kundstyrd produktion. Svenska Stads kärnor och Rådhuset i Vingelen har fått tillgång till BID-modellen och Byggstar AB tog fram en affärsmodell för återanvändning av byggmaterial. Dessutom har fyra

kommuner introducerat Tidig dialog-modellen i sina upphandlingar och tre kommuner har fått stöd att ta fram ett nytt matchningssystem för imigranter.

- 4) 39 företag deltog i gränsöverskridande forskningsprojekt. Det handlar om samma företag som under punkt 1.
- 5) 2 forskningsinstitutioner (Högskolan i Dalarna, SINTEF teknologi och samfunn) och 3 kunskapsorganisationer (Rörosregionen Näringshage, IUC-Dalarna och Svenska Stads kärnor) deltog i att utveckla nya innovationsmodeller inom Kompetens Transfer Partnership, Mass customization och Business Improvement District.
- 6) 15 organisationer har deltagit i att utveckla eller vidareutveckla projektets fem innovationsmetoder: SINTEF, IUC-Dalarna, Högskolan Dalarna, Stiftelsen Teknikdalen, Rörosregionen Näringshage, NHO, Upphandlingsmyndigheten, Upphandlingscenter Falun Borlänge Regionen, Svenska Stads kärnor, Opplærings senteret på Tynset och Röros, NAV i Tynset och Os; Abakus, UE Hedmark och Dalarna Science park.
Dessutom har 5 kommuner i Dalarna och 4 kommuner i Norge utvecklat BID och Mora, Vansbro och Röros kommun har utvecklat Tidig dialog-modeller för upphandling.
- 7) 22 demonstrations- och testprojekt har genomförts inom projektet: 9 BID (5 sv + 4 no), 3 MSS (2 no + 1 sv), 4 Tidig dialog (3 sv +1 no), 2 KTP (sv), 4 Flerkulturell verdiskaping (2 sv + 2no)
- 8) SINTEF teknologi og samfunn och Högskolan i Dalarna har inlett ett samarbete för att vidareutveckla Mass Customization i Sverige och KTP i Norge. Dessutom samarbetar IUC-Dalarna och Rörosregionen Näringshage kring en förstudie om industriturism och IUC-Dalarna och SINTEF undersöker möjligheter att samarbeta kring utveckling av Mass customization Cluster. IUC-Dalarna och Rörosregionen Näringshage är dock inga forskningsinstitut.
- 9) Sv. Stads kärnor og Rådhuset Vingelen arbetar kring gemensam BID-utbildning.
- 10) 5 BID piloter i Sverige har lett till att BID-metoden nu används som utvecklingsmodell på nationell nivå av Sv. Stads kärnor. Dessutom har 4 BID-piloter i Norge bidragit till att BID-modellen har blivit intressant även för norska kommuner.

3 dialog-piloter i Dalarna och en i Fjellregionen har lett till att Tidig dialog i upphandling nu är en etablerad upphandlingsform i Dalarnas kommuner.

En MSS pilot och två MSS-piloter i Fjellregionen har ledd till att IUC-Dalarna och Högskolan Dalarna nu arbetar med Mass customization i Dalarna och att Mass Customization har fått spridning utanför Röros och en Mass customization kluster har bildats.

En KTP-integration pilot har lett till att Högskolan i Dalarna nu använder KTP-public som en ny KTP-modul.

Samhandlingsmodellen för integration i Fjellregionen har bl.a. lett till att kommunerna i Fjellregionen nu tillsammans genomför ett projekt om språkuppläring med UE-metodiken.

5 Grenseoverskridende merverdi

Resultat utifrån målsättningar i projektansökan:

- * *Prosjektet skal redusere grensens barriereeffekter og utnytte og utvikle grenseregionens samlede territoriale kapital/ressurser.*

Alle arbeidspakkene i prosjektet har i høy grad bidratt til dette. Ett særskilt bra eksempel på hur gränsregionala resurser har lett till utveckling är samarbetet mellan Rösosregionen Näringshage, IUC-Dalarna, SINTEF och Högskolan Dalarna för att utveckla Mass Customization och Kompetens Transfer Partnerships. Inga av dessa aktörer kände den andra tidigare men efter tre års samarbete pratar man «samma språk», litar på varandra och skissar på framtida gemensamma utvecklingsprojekt över gränsen. Utan medverkan av norska SINTEF teknologi och samfunn, kunskapstransfer över gränsen, studieresor till Norge och gemensamma workshops hade etableringen av Mass Customization processen i Dalarna varit omöjlig.

- * *Utbyttet av innovationsmetoder leder till økonomiske og teknologiske fördeler eftersom utvecklingstiden kortas och företagen ligger i framkant med att implementera nye metoder fast de ligger langt från innovationscentra .*

Detta blev särskild tydligt i projektets arbete med Mass Customization och BID där det gränsregionala utvecklingsarbetet har lett till att regionen idag ligger i framkant inom dessa områden nationellt sett.

Ett annat gott exempel är arbetet med att introducera metoden för Tidig dialog i offentlig upphandling i Dalarna där ett heldagsseminar med norska NHO i april 2016 på Arlanda var avgörande för att kommunerna i Dalarna skulle starta arbetet med Tidig dialog på allvar. NHO:s arbete inspirerade till en serie workshops som genomfördes i Dalarna och Gävleborg kring Tidig dialog och resulterade i att tre kommuner gjorde upphandlingar enligt tidig dialog modellen och att Upphandlingsdialog Dalarna utarbetade "En Dalamodell för tidig dialog i offentlig upphandling". Här har kunskapstransfer gjort konkret nytta och utan kunskapstransfer från Norge hade processen aldrig kommit igång! Idag fortsätter dialogen mellan Dalarna och NHO inom innovationsupphandling.

- * *Genom introduktion av metoder for snabbare integration bidrar projektet till att nyttja gränsregionens resurser for ökad samhällsekonomisk utjämning.*

Projektet har bidragit med verktyg för snabbare matchning av nyanlända på arbetsmarknaden inom KTP-integration. Ett annat exempel är delprojektet Flerkulturell Värdeskapande där det efter flera möten mellan norsk och svensk delprojektledare och en gemensam studieresa till Lyon med kommunrepresentanter från båda länderna, har tagits initiativ till att använda UF/UE-materialet i språkundervisning för nyanlända, något som nu arbetas vidare med i Fjellregionen. Projektet har också fört samman representanter från Vägen In, Högskolan Dalarna, Hedmark Fylkeskommune och Universitet i Padua som har planer på att söka ett gemensamt Horizon projekt om social integration.

- * *Genom att utveckla metoder tillsammans skapa den kritiska massan som behövs för att kunna anpassa innovationsprocesser till de förhållanden som gäller mindre kommuner i gränsregionen.*

Detta blev särskild tydligt i projektets arbete med att ta fram nya verktyg inom Flerkulturell Värdeskapandet där en ny språkutlärningsmetod togs fram, men kanske ännu mer inom BID. Utan att arbeta med kommuner i Dalarna, Värmland och Fjellregionen hade BID-konceptet inte kunnat utvecklas. BID-pilotkommuner i Dalarna och Värmland startade processen och följdes sedan med stort intresse av Fjellregionen. Studiebesök till varandra och en gemensam studieresa till Liverpool ledde till att nya norska kommuner i och utanför Fjellregionen och rådgivningsorganisation Rådhuset Vingelen blev intresserade av att arbeta med BID. Samarbetet över gränsen har också lett till erfarenhetsutbytet på nationell nivå när representanter för projektet fick tillfälle att presentera den svenska BID-modellen för International Downtown Association (IDA) och representanter för Moderniserings och kommunaldepartementet i Norge och Ehrfervsstyrelsen i Danmark.

- * *Gränsregionala utbildningar och företagsmässor kommer att ge tillfälle att öka kännedomen om varandra och leda till nya affärer.*

Företagsbesök på andra sidan gränsen inom MMS och BID, återkommande gränsregionala träffar i alla av våra 5 delprojekt, gemensamma studieresor inom BID och integration och projektets tre stora konferenser har starkt bidragit till att vi har lärt känna varandras förutsättningar på andra sidan gränsen. 9 organisationer och 7 företag har deltagit fler än en gång i dessa utbyten.

- * *Skapa nya institutionella samarbeten över gränsen.*

Detta är särskild utpräglat i projektets arbete med MSS, BID, KTP, där Sv. Stads kärnor, Rådhuset Vingelen, Rörosregionen Näringshage, SINTEF, IUC-Dalarna och Högskolan Dalarna samarbetar i olika konstellationer.

- * *Skape grensekryssande strukturer som bidrar till å bygge ned grensens barriereeffekt langs den urbane/institusjonelle dimensjonen.*

Detta är särskild utpräglat i projektets arbete med MSS och BID där Sv. Stads kärnor, Rådhuset Vingelen, Rörosregionen Näringshage, SINTEF, IUC-Dalarna och Högskolan Dalarna börjarr samarbeta över gränsen för att utveckla nya modeller tillsammans.

- * *Genom att profilera sig tillsammans mot utlandet stärker vi bilden av en gemensam utvecklingsregion både utåt och inåt mot deltagande kommuner och institutioner.*

Projektet har lyckats profilera sig gentemot utlandet genom etablering av ett Norwegian Mass Customization Cluster i Fjellregionen, den svenska BID-modellen och våra verktyg för att främja social integration som alla har fått stor uppmärksamhet även utanför projektområdet. BID-modellen är känd inom IDA (International Downtown Association) och projektet CEE-BID (CESCI, Øst-Europa), Integrationsarbetet uppmärksammas i Pluralps projektet och Mass Customization Cluster genom SINTEFs internationella kontaktnät.

- * *Bygga en sterk igenkänning tvärs över gränsen av den modernisering som pågår. Detta kommer att föra regionerna närmare varandra och förstärka det samarbetet på politisk och organisatorisk nivå som har grundlagts i tidigare projekt.*

Alle arbeidspakkene i prosjektet har i høy grad bidratt til dette, og på avslutningsseminaret ble linjene trukket tilbake til 10 års samarbeid.

6 Horisontale kriterier

6.1 Miljö och hållbarhet

6.1.1 Direkt miljöpåverkan:

Projektledelsen har i all hovedsak brukt Skype- og telefonmøter samt kommunikasjonsplattformen Projectplace. Vi har minimert vår pappersforbrukning gjennom elektronisk lagring og datakommunikation. Löpande information har skett genom e-post, facebook, hemsida och Projectplace i enlighet med vår kommunikationsstrategi. Fysiske, grenseregionale planleggingsmøter og styringsgruppemøter har så langt som mulig vært arrangert i tilknytning til seminarer, konferanser og lignende. En miljøplan har tagits fram för att ge sökande och medsökande i projektet vägledning.

6.1.2 Indirekt miljöpåverkan:

Inom projektet har vi arbeidet med ett återvinningsprosjekt för byggmaterial som är unikt i Sverige. Inom MSS har processanalyser bidragit till att företagen på sikt kommer att minska lagerhållningen, svinn och onödiga transporter vilket påverkar miljön positivt. MSS arbetet har effektiviserat träbyggnadsföretaget Alvdal Skurlag och gynnat omställning till byggnationer med mera miljövänliga byggmaterialier.

6.1.3 Social hållbarhet:

BID arbetar med social och ekonomisk hållbar platsutveckling. Till skillnad från utländska BIDs inkluderar den svenska BID-modellen den sociala sektorn i sitt arbete och när affärsplanen tas fram kommer endast idéer att kunna förverkligas där flertalet kan tänka sig satsa i form av pengar eller arbete. Man kan säga att social hållbarhet är inbyggt i BID-modellen. Genom att ta fram en svensk BID-modell har projektet gett kommuner tillgång till ett verktyg som skapar delaktighet och trygghet samtidigt som den ekonomiska utvecklingen för handel och företag i tätorter förbättras genom ökad kundtillströmning.

Projektet har bidragit med verktyg för snabbare matchning av nyanlända på arbetsmarknaden, tagit fram verktyg för språkutläring för vuxna och böcker/skrifter för att underlätta den sociala integrationen. Allt detta bidrar till ett socialt hållbart samhälle.

6.1.4 Ekonomisk hållbarhet:

Projektets arbete med att utveckla BID, Mass Customization, Kompetens Transfer Partnerships och Tidig dialog i upphandling är avsedda för att öka konkurrenskraften hos företag och kommuner. Genom att främja affärsutveckling, samarbete och nytänkandet ökar förutsättningarna för att framgångsrikt driva företag på en allt mer konkurrenssatt marknad.

6.2 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Projektet har strävat efter att hålla en jämn könsfördelning i projektets utbildningar och möten. Det har lyckats väl för projektet som helhet men har inte alltid lyckats inom insatsområden där könssammansättning varierar starkt. T.ex. har MSS-arbetet involverat mest män och integrationsarbetet mest kvinnor. Projektet försökte motverka detta genom att använda både sociala media som facebook och traditionella som e-post, nyhetsbrev för att nå så många som möjligt oberoende av könstillhörighet och genom att blanda information från de olika arbetspaketen. Inom Flerkulturell verdiskaping har vi vid några tillfällen också valt att fokusera på enbart kvinnor för att stärka deras ställning i samhället, t.ex. genom bokprojekt och mathäften eller nybörjarkurser för enbart kvinnor.

Även BID-arbetet har bidragit till ökad jämställdhet eftersom tillgänglighets- och trygghetsfrågor är centralt för att skapa attraktiva platser. Två av BIDs fem fokusområden handlar om dessa aspekter och genom att introducera BID har kommunerna fått möjlighet att skapa platser som är trygga och säkra i städerna och ta med kvinnors synpunkter på attraktivitet i utvecklingsarbetet vilket är särskild angelägen på landsbygden.

Inom ett tidigt skede av Tidig dialog-processen görs en behovsanalys där alla ska få komma till tals. Det har i projektet fått särskild betydelse när Vansbro kommun arbetade med upphandling av ett äldreboende och Mora kommun arbetade med upphandling av transporttjänster. Genom att etablera Tidig dialog har projektet lagt ett verktyg i kommunernas händer som tydliggöra kvinnors och mäns särskilda behov inför en upphandling.

6.3 Etnisk mångfald och integration

Projektet har två delprojekt som riktar sig direkt till integration och etnisk mångfald - Flerkulturell verdiskaping och KTP-integration.

Dels har projektet arbetat med att öka samverkan mellan olika myndigheter och organisationer för att öka integrationstakten och dels har en ny samverkansplattform för integrationsinsatser har bildats i Fjellregionen och en befintlig plattform i Dalarna (Vägen In) har stärkts genom projektet.

Dels har projektet tagit fram ett antal verktyg som direkt ökar möjligheten till en snabbare integration i arbetslivet. Projektet har bidragit med verktyg för snabbare matchning av nyanlända på arbetsmarknaden, tagit fram verktyg för språkutläring för vuxna, böcker som underlättat den sociala integrationen (Working with Swedes, Ludvika seen with new eyes), tagit fram mathäften med hälsosamma lokala råvaror och en vägledare i ekonomi på 10 olika språk, anordnat prekvalificeringskurser för starta eget utbildningar och innovasjonscamper m.m. Alla dessa insatser har direkt bidragit till ökat integration av flyktingar och migranter.

7 Informasjon og kommunikasjon

En affisch för projektet har tagits fram och satts upp vid trapphallen och korridoren på Länsstyrelsen Dalarna, Regionrådet for Fjellregionen . Affischen har också satts upp vid ingången till kontoren till våra 8 medsökanden i Sverige och på Rørosregionen Näringshage i Norge.

Interreg-logotypen har använts i projektets kommunikation såsom på inbjudningar, annonser, på ppt-presentationer, projektets fb-sida och hemsida. Användandet av logotyper reglerades i en kommunikationsplan. Logotypen har också använts på tryckt material såsom böcker och rapporter som har tagits fram under projektets gång.

Internt kommunicerade projektet med medsökande och aktiva i projektgenomförandet genom webbplattformen Projectplace där alla dokument från projektet finns tillgängliga och där projektledningen bearbetar sina dokument och rapporter. <https://service.projectplace.com/#project/710510427/documents/710510438>

Temaseminarier och workshops var den huvudsakliga spridningsvägen inom varje metodutvecklingsområde. För spridning på regional och nationell nivå har fyra kommunikationsvägar visat sig särskild effektiva: facebook, nyhetsbrev, gränsregionala konferenser och att delta i andras evenemang.

- Projektets facebook-sida: www.facebook.com/scandinavianheartland med 248 följare och delningar med våra samarbetspartners facebook-sidor. Mest aktivitet om projektet har rapporterats i fb-sidor på Svenska Stadskärnor, Rørosregionen Näringshage, Högskolan Dalarna och Regionrådet i Fjellregionen. Vi har använt facebook som en sorts dagbok där man kunde följa projektets arbete. Detta fungerade väldigt bra. Dessutom har antalet "likes" kunnat mångdubblas genom delningar på samarbetspartners fb-sidor.
- Projektets digitala nyhetsbrev, <http://www.scandheart.org/arkiv-nyhetsbrev.html> skickades ut i digital form sju gånger under projekttiden till 187 mottagare i kommuner, regionala organisationer, samarbetspartners och projektdeltagare. Nyhetsbrevet användes för att uppdatera om projektets arbete och bjuda in till projektets evenemang. Projektets arbete kommunicerades även genom nyhetsbrev från Upphandlingsdialog Dalarna (Tidig dialog i upphandling) , Svenska Stadskärnor (BID) och Landsbygdsnätverket (BID), de senare två med nationell spridning.
- Projektet anordnade fyra större gränsregionala seminarier, ett uppstartsseminarium där delprojekten startade upp sina verksamheter, ett framtidsseminarium om BID, ett innovationsseminarium om metodutveckling generellt och en avslutnings- och spridningskonferens vid projektets slut. Dessa större seminarier hjälpte till att hålla ihop projektet, skapa samarbeten mellan delprojekten och få kompetenspåfyllning utifrån. Genom en tydlig start och avslut av projektet var det också möjligt att visa på resultaten och vad de insatta medlen har åstadkommit.
- Med BID har vi fått genomslag på nationell och internationell nivå och en bidragande anledning till detta var möjligheten att samverka med Sv. Stadskärnor och sprida projektets arbete på deras konferenser men även på landsbygdskonferensen "250 möjligheter" som anordnades av Linköpings universitet, på Fjälldelegationens konferens, genom att medverka i World Town Leadership Summits i Malmö och Berlin och på ett nordiskt möte om stadsutveckling.

Hjemmesiden www.scandheart.org fungerer som en ressursbank for deling av erfaringer og modeller både innad i regionene på begge sider av grensen men også til aktører utenfor Scandinavian Heartland sitt område.

Två pressmeddelanden har skickats ut og antalet publicerade mediaartiklar ökade först mot slutet av projektet i samband med att testresultat från metodutvecklingen kunde presenteras. Totalt blev det ett 20 -tal mediainslag. Mest mediauppmärksamhet fick vi kring arbetet med BID och Mass Customization där nyheter presenterades även i nationell media.

8 Forankring av prosjektets resultat og effekter

Prosjektets styrgruppe har redan i projektets initiala fas gett projektleiden i uppdrag att precisera effektmålen för att bättre kunna följa projektets långsiktiga effekter. En bra förankring av projektets resultat och effekter hos regionala aktörer har därför varit högsta prioritet redan från projektstart. Följande 14 åtgärder har projektet genomfört för att garantera att projektets verksamhet får långsiktig positiva effekter:

8.1 Mass Customization (MSS):

Mål 1: IUC-Dalarna/Högskolan Dalarna har lärt känna Röröregionen Näringshage/SINTEF teknologi och samfunn och planera aktiviteter på egen hand.

Målet er oppfylt. Genom metodworkshops, samarbeite kring gemensamma seminarier och studiebesök med företag över gränsen har en tät kontakt etablerats. IUC-Dalarna och RNH har samarbetat inom en förstudie om industriturism och IUC-Dalarna. Högskolan Dalarna, IUC och SINTEF planerar för gemensamma projekt kring utveckling av "Mass Customization Cluster".

Mål 2: RNH og SINTEFs arbete har blivit kjent blant företag i hela Fjellregionen.

Målet er oppfylt. Flere bedrifter i Fjellregionen kjenner till arbeidet, og noen har også implementert MSS i sin aktivitet. Två nya MSS-bedrifter på gång. Flera företag har gått ihop och bildat ett "Mass Customization Cluster".

Mål 3: Arbetet med MSS-metoden og projektet Custom-R i Rörö följs av företag i Dalarna

Målet er oppfylt. Tre MSS studieresor från Dalarna till Rörö har genomförts, 7 företag från Dalarna har besökt Customize R företag i Rörö och 4 företag i Dalarna har fått MSS-coachning från Rörö. IUC-Dalarna har god kunskap om projektet Customize R i Rörö och är intresserad av att samarbeta kring uppbyggnad av en liknande organisation i Mora. KTP-metoden har blivit använd i MSS-arbetet vilket är en nyhet för Norge.

8.2 Kompetens Transfer Partnership (KTP):

Mål 4: Økt kunnskap om metodene i næringsapparatet

Målet er oppfylt i Dalarna og delvis oppfylt i Fjellregionen. I Dalarna finns god kunskap om KTP bland näringslivsaktörer och Högskolan Dalarna har byggt upp ett KTP-center dit företag kan vända sig till. Metoden har även spridits till offentlig sektor. I Fjellregionen har KTP inte kunnat etableras men RNH har fått ökad kunskap och kunnat följa KTP-arbetet i praktiken och både RNH och SINTEF är intresserade av att använda konceptet i Fjellregionen.

Mål 5: Arbetet med KTP i Dalarna följs av företag i RNH

Målet er ikke oppfylt. Däremot anser RNH att projektet har starkt bidragit till i vilken riktning man vill utveckla Fjelltraineoordningen. Här finns potential och det behövs fortsatt utvecklingsarbete.

Mål 6: Ett nytt KTP-modul (ktp integration) har utvecklats

Målet är oppfylld. KTP har testats i integrationsprojektet "Nyanländ kompetens". I tillegg har arbe-

tet ledd till utveckling av KTP-public. Båda modellerna ingår i KTP-utbudet som erbjuds av Högskolan i Dalarna.

8.3 Business Improvement District (BID)

Mål 7: En BID-modell är etablerat i Sverige

Målet er oppfylt. En modell har tagits fram och spridits nationellt i Sverige. Modellen förvaltas och vidareutvecklas av Sv. Stads kärnor. Det er også internasjonal interesse for den skandinaviske, frivillige BID-modellen, fra land som ikke har egen BID-lovgiving.

Mål 8: BID- arbeidssettet används av kommuner i Dalarna, Värmland och Fjellregionen

Målet er oppfylt. 9 kommuner har gjennomgått BID-prosessen og ytterligere 13 kommuner har anmeldt konkret interesse att köra BID-processer. Förberedelser är igång att starta nya BID-projekt för att tillgodose den stora efterfrågan og utveckla BID för att användas inom turism og på landsbygden.

Mål 9: Lst-Dalarna og Lst-Värmland är regionala BID-samordningscentra

Målet är oppfylld: Länsstyrelserna i Dalarna og Värmland har varit mycket aktive i framtagning av BID-modellen og är BID kunskapsbas blandt länsstyrelserna i Sverige. I sine respektive län har man arbejdet intensivt med spredning av BID-resultat og det är till dessa länsstyrelser man vänder sig till från hela landet om man vill veta mer om BID.

Mål 10: Ett BID-utvecklingsarbeite på nationell nivå är igång.

Målet är delvis oppfylt. BID-interesset är stort i Sverige og gjennom Sv. Stads kärnor har BID-modellen fått stor spredning på nationell nivå. På norsk side har det ikke vært noen organisasjon på nivå med Sv Statskärnor som arbeider med BID, men Rådhuset Vingelen har allerede lagt ned ressurser for å ta en slik rolle i et eventuell nytt prosjekt.

8.4 Flerkulturell Verdiskapning

Mål 11: Samhandlingen mellom de ulike aktørene som tilbyr tilrettelegging for innvandrere fungerer uavhengig av hvem som tilbyr tjenesten. Nya arbeidssett/metoder som ökar integration i arbetslivet utvikles i regionen

Målet är oppfylt. I Dalarna bildades 2015 samordningsorganet "Vägen in". Prosjektet har dels støttet initiativet gjennom studieresor og gränsregionale kontakter og dels støttet Dalarna Science Park i att samla integrationsinitiativ riktat mot den företagsfrämjande sektorn. Det är Dalarna Science Park som förvaltar de verktøy som projektet har arbejdet fram. I Fjellregionen har prosjektet bidragit til bedre samordning av tiltakene for innvandrere, og dette har vært en viktig effekt både når det gjelder å komme i arbeid og også muligheten for å etablere egne bedrifter. UEs metoder er tatt i bruk innen språkopplæringen av Opplæringskontorene i Tynset og Røros.

Mål 12: Ett idé og inspirationsutbyte kring integration med tredje land har etablerats

Målet er oppfylt. Samarbeidet med PLURALPS-projektet og CIPRA International kring integrationsfrågor har etablerats. Flera erfarenhetsutbyten gjennom besök hos varandra är genomförda. Vägen

in, Högskolan Dalarna och Hedmark Fylkeskommune undersöker möjligheter att delta i en Horizon ansökan som deltagare i PLURALPS-projektet har inbjudit till.

8.5 Tidig dialog i upphandling

Mål 13: Metoden för Tidig dialog i upphandling är etablerad i Fjellregionen och Dalarna

Målet er oppfylt i Dalarna men inte i Fjellregionen. I Dalarna har dialogmodellen väckt stort intresse och En Dalamodell för tidig dialog har utarbetats utifrån projektets resultat. Metoden ligger till grund för det fortsatta arbete med innovationsupphandling som Upphandlingsdialog Dalarna håller i. I Fjellregionen er metoden testet ut en kommune, og forståelsen av metoden er spredd til flere kommuner og deler av næringslivet, samt Abakus som samordner og gjennomfører de fleste kommunale anskaffelsene for kommunene i Fjellregionen og Sør Østerdalen men mer arbete krävs för att få metoden etablerat.

8.6 Samarbete med andra projekt

Projektet har samverkat i sitt metodutvecklingsarbete med följande eu-finansierade projekt:

PLURALPS är ett Interreg Alpine Space projekt om integration i alpina områden där projektet har haft observatörstatus (<http://www.alpine-space.eu/projects/pluralps/en/home>). Flera utbyten har genomförts med två besök från PLURALPS på våra evenemang i Sverige/Norge, två besök från Sverige/Norge hos PLURALPS evenemang i alperna och en studieresa till Pluralps meeting i Lyon.

KTP: Kompetens Transfer Partnerships (<https://www.du.se/ktp>) är ett strukturfondsfinansierad projekt för KTP-insatser i Dalarna och Gävleborg som drivs av Högskolan Dalarna. Projektet har samarbetat med KTP för att ta fram nya moduler för KTP-public och KTP-integration samt att genomföra Mass Customization satsningen i Dalarna.

UDD: Upphandlingsdialog Dalarna (www.upphandlingsdialogdalarna.se) är ett strukturfondsfinansierad projekt som ägs av Länsstyrelsen Dalarna för att utveckla den offentliga upphandlingen i länet. Projektet har samarbetat med UDD för att utveckla Tidig Dialog i Upphandling och ta fram en dalamodell för denna metod.

Innovationsseminarium: Projektet har bjudit in andra interreg-projekt i Norden till ett innovationsseminarium i oktober 2016 i Trysil. 8 projekt från Sverige och Norge deltog i ett utbyte om erfarenheter, framtidsspaningar och hur man arbetar med utveckling av innovationsmodeller.

Regionala Serviceprogram drivs av Region Dalarna och Region Värmland och är finansierade av landsbygdsprogrammet. Projektet anordnade ett Framtidsseminarium om landsbygdsutveckling och BID tillsammans med Regionala Serviceprogram i Dalarna och Värmland i oktober 2017 med ett 80-tal deltagare.

EEC-BID: Projektledelsen var i begynnelsen av oktober inbjuden, og deltok, på et møte i Budapest med representanter for tenketanken CESC (Central European Service for Cross-border Initiatives) og 8 østeuropeiske land for å presentere/ videreutvikle den skandinaviske BID-modellen og arbeide med felles søknad om midler fra EEA Norway Grants. Svar på søknad foreligger ikke enda.

9 Aktiviteter og økonomi

Hovedaktivitet	Budsjett €		Regnskap €		Avvik €		*
	Sverige	Norge	Sverige	Norge	Sverige	Norge	
MSS	143 000	112 500	149 139	107 000	-6 139	5 500	
BID	417 773	75 625	407 132	86 600	15 519	-10 975	1
KTP	109 000	100 000	93 481	21 160	10 641	78 840	2
Flerkulturell verdiskap.	111 000	115 625	111 049	130 021	-49	-14 396	3
Tidlig dialog	104 000	29 375	80 828	9 911	23 172	19 464	
Next generation	60 000	40 625	53 561	40 112	6 439	513	
Prosjektledning	226 000	488 750	259 656	477 682	-33 656	11 068	4
Total	1 170 773	962 500	1 154 847	872 486	15 926	90 014	

- * 1. Opphold i, og skifte av delprosjektledelse på norsk side ga ekstra utgifter på administrasjon uten at resultatene står i forhold til dette.
- * 2. KTP – Partnerskap for kunnskapsoverføring - ble avsluttet fra norsk side 31.10.2017, fordi ansvarlig norsk gjennomfører, Rørosregionen næringshage, i stedet valgte å satse på Fjelltrainee-ordningen, som de også har ansvar for.
- * 3. Et stort antall aktiviteter har ført til overskridelse, men også gode resultater.
- * 4. Eksl. egeninnsats. (no). På svensk side fikk BID-modellen stor oppmerksomhet og resultatpredningen krevde mer ressurser från projektledningen enn forutsatt

10 Forslag og ideer

Flere av delprosjektene bør vurderes viderført i en aller annen form.

- MSS går videre uavhengig av prosjektet, med en nyetablert næringsklynge i Røros-regionen og et arbeid for tilsvarende i Dalarna, samt samarbeid mellom disse. Dette har vært en suksess, og det er store muligheter for å bygge videre på dette tvärs över gränsen.
- Vi har stor tro på BID som en skandinavisk plattform for samarbeid og utvikling mellom det offentlige, næringslivet og frivilligheten. Vi har laget et omfattende og detaljert forslag til hvordan dette kan gjøres, men mangler ännu finansiering.
- KTP har et potensiale også i Norge, fordi det har en annen innretning enn den norske trainee-ordningen. KTP har som hovedutgangspunkt at den nyeksaminerte kandidaten har kompetanse å tilføre bedriften, eksemplifisert gjennom bruken av KTP og MSS i kombinasjon i Sverige. Kandidaten får også faglig støtte i dette kompetanseoverføringsarbeidet fra sitt universitet. Kanskje spesielt godt egnet for spesialiserte, tekniske stillinger. Trainee-ordningen, som ble den norske løsningen, tar utgangspunkt i at den nyeksaminerte kandidaten først og fremst skal lære av bedriftene i en periode før man kommer på et godt nok kompetansenivå. Denne er kanskje best egnet for bredere, samfunnsfaglige stillinger. Vi tror begge modellene bør eksistere side om side i begge land.
- Flerkulturell verdiskaping er et område med mange aktører og roller. Det er ofte sammensatte problemstillinger og utfordrende å koordinere. Ut fra forutsetningene har prosjektet gitt svært gode resultater, men her står det likevel igjen mye uutnyttet potensiale for framtidig interregionalt samarbeid.

11 Signaturer

<p>Underteiknad försäkrar att:</p> <p>oppgifter som lämnas i rapporten, inklusive bilagor/vedlägg, är riktiga och att eventuella kopior av handlingar som bifogats rapporten stämmer överens med originalen.</p> <p>Samtidigt medges att:</p> <p>all personinformation som finns i rapporten får publiceras på Internet och i annat informationsmaterial.</p> <p>övrig information om att projektet fått stöd, om projektets aktiviteter, resultat, kostnader m.m. samt att hela eller delar av läges- och slutrapporter får publiceras på Internet och i annat informationsmaterial.</p>			
Datum	Ort	Datum	Sted
19.12.19	Falun	19.12.19	Tynset
Organisation		Organisasjon	
Länsstyrelsen Dalarna		Regionrådet for Fjellregionen	
Svensk projektansvarig kontaktperson eller projektledaren ²		Norsk prosjektansvarig kontaktperson eller prosjektleder ²	
			
Namnförtydligande		Navn i blokkbokstaver	
STEN-RUNE LUNDIN		RUNE JØRGENSEN	